

40 LAT NAUCZANIA ARCHITEKTURY W SZCZECINIE¹ – PRZESZŁOŚĆ, TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ

**40 YEARS OF TEACHING ARCHITECTURE IN SZCZECIN
– THE PAST, THE PRESENT AND THE FUTURE**

Marek Wołoszyn

dr hab. inż. arch.

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny
Wydział Budownictwa i Architektury
Zakład Projektowania Architektonicznego

STRESZCZENIE

W powojennym Szczecinie nauczanie architektury rozpoczęło się równie wcześnie jak nauczanie innych kierunków, bo już w 1947 roku. Niestety zostało przerwane w 1954 roku. Ambicja lokalnego środowiska architektów wspierana przez władzę doprowadziła do reaktywacji kierunku na Politechnice Szczecińskiej w roku 1969. Po 40 latach od tego okresu kierunek się umocnił, zatrudnia 8 samodzielnych, kierunkowych nauczycieli akademickich, 28 adiunktów i 11 asystentów i wykładowców. Rozwijająca się kadra zmierza do powołania samodzielnego wydziału architektury, który miałby w swoich strukturach istniejący już na innym wydziale kierunek architektury zieleni. Sam fakt zintegrowania istniejących kierunków kształcenia, takich jak: architektura i urbanistyka, architektura zieleni i wzornictwo w ramach jednego wydziału będzie stanowiło o specyfice i odmienności szczecińskiego ośrodka. Pożądane byłoby wypracowanie charakterystycznej wizji przyszłego wydziału, a także elementu wyróżniającego dla każdego kierunku. Uważam, że pograniczne położenie naszego ośrodka akademickiego oraz bardziej rozbudowany element ekologiczności wynikający z większej ilości kadry wywodzącej się z dawnej Akademii Rolniczej, to pierwiastki, które powinny zostać wykorzystane do budowania specyfiki szczecińskiej szkoły architektury.

O AUTORZE:

---

¹ Artykuł nie recenzowany.

Od 2009 roku autor jest dyrektorem Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego Wydziału Budownictwa i Architektury na Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie. Adres e-mail: marek.woloszyn@ps.pl

WSTĘP

W półmilionowej aglomeracji, stolicy regionu, w którym istniały już wyższe uczelnie z Politechniką włącznie, musiał powstać kierunek kształcący architektów. Oczywiście istotne były również ambicje środowiska architektów i wspomagające je władze lokalne. Najbliższe ośrodki kształcące projektantów były bowiem odległe o kilkaset kilometrów. Teza: powstanie kierunku architektura na Politechnice Szczecińskiej przy takich uwarunkowaniach było naturalną kolejną rzeczą.

POWSTANIE I LIKWIDACJA KIERUNKU ARCHITEKTURA – LATA 1947-1954

W okresie powojennym w Szczecinie organizowała się Wyższa Szkoła Inżynierska, na której 15. lutego 1947 roku powołano kierunek architektury. Grupa około 20. studentów rozpoczęła studia. Rok później kierunek ten został przekształcony w samodzielny Wydział Architektury, którego dziekanem został prof. Ignacy Tłoczek. Kadra profesorska dojeżdżała z Warszawy i Gdańska, a także nieliczna pochodziła ze Szczecina, jak następny dziekan wydziału, prof. Franciszek Kocimski. Niestety wydział został zamknięty w 1954 roku na mocy decyzji Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z 1952 roku. Do rozwiązania wydziału wypromowanych zostało 259. inżynierów architektów, którzy w większości podjęli pracę w regionie. Również kadra wydziału prowadziła badania, prace planistyczne i inwentaryzacyjne na rzecz województwa, które trzeba było odbudować i zintegrować z resztą kraju.

OKRES PRZEJŚCIOWY – LATA 1954-1969

W okresie przejściowym, który nastąpił po rozwiązaniu Wydziału Architektury, kontynuatorką dydaktyczno-naukową była, utworzona w 1961 roku, Katedra Planowania Miast i Osiedli na ówczesnym Wydziale Budownictwa Lądowego i Wodno-Melioracyjnego, pod kierunkiem prof. Piotra Zaręby. W katedrze tej prowadzono prace naukowe dotyczące teorii rozwoju miast i metodyki ich planowania. Profesor Zaręba prowadził badania związane z rozwojem aglomeracji i miast portowych. W oparciu o tę katedrę w 1964 roku powołano Podyplomowe Studium Urbanistyki i Planowania Regionalnego dla Krajów Rozwijających się. Studium działało do przejścia prof. Zaręby na emeryturę w 1980 roku, a następnie zostało przekształcone w Zakład Planowania Przestrzennego Krajów Rozwijających się. To studium ukończyło, w ciągu 20. lat jego działalności, 552 absolwentów z 48 krajów.

REAKTYWACJA KIERUNKU ARCHITEKTURA – LATA 1969-2009

Szczecin w latach sześćdziesiątych był dynamicznie rozwijającym się miastem, stolicą regionu i ośrodkiem akademickim z pięcioma dużymi uczelniami. W dużych państwowych biurach projektów pracowało liczne grono architektów. Biuro Projektów Budownictwa Ogólnego – Miastoprojekt, Spółdzielcze Biuro Projektów – Inwestprojekt, Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego, Biuro Projektów Budownictwa Wiejskiego, Biuro Projektów Służby Zdrowia, Biuro Projektów Budownictwa Kolejowego i liczne mniejsze biura i urzędy, zatrudniały w tym czasie ponad dwustu architektów. Takie uwarunkowania towarzyszyły ponownemu powołaniu kierunku architektura.

W 1969 roku senat Politechniki Szczecińskiej podjął uchwałę o utworzeniu kierunku architektura i powołaniu Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego na Wydziale Budownictwa Lądowego i Wodno-Melioracyjnego. Równocześnie zmieniono nazwę wydziału na Wydział Budownictwa i Architektury. W końcu lat sześćdziesiątych były prezydent miasta i urbanista, wspomniany wcześniej, prof. dr inż. Piotr Zaręba został powołany na dyrektora Instytutu oraz na pełnomocnika rektora do utworzenia kierunku. Na zastępców dyrektora Instytutu powołano urbanistę prof. dr hab. arch. Leszka Dąbrowskiego (byłego dziekana Wydz. Architektury Politechniki Wrocławskiej) i mgr inż. arch. Bronisława Sekulę, a także zatrudniono liczne grono znanych w środowisku architektów projektantów: H. Orlińską, M. Ostrowską, F. Kocimskiego (pracujący również w pierwszej edycji nauczania), K. Fabisia, W. Furmańczyka, M. Janowskiego, W. Jarzynkę, A. Korzeniowskiego, M. Kwiatkowską, S. Latoura, M. Prauzińskiego, A. Szymyskiego i innych. W ramach Instytutu utworzono zakłady prowadzące działalność naukowo-dydaktyczną w podstawowych dziedzinach architektury:

- Zakład Projektowania Architektonicznego
- Zakład Projektowania Zespołów Architektury Mieszkaniowej
- Zakład Projektowania Architektury Użyteczności Publicznej, Rehabilitacji i Lecznictwa
- Zakład Urbanistyki i Planowania Regionalnego
- Zakład Teorii, Historii i Konserwacji Zabytków
- Zakład Planowania Przestrzennego Kraju Rozwijających się
- Zakład Rysunku, Malarstwa i Rzeźby
- Zakład Geometrii Wykreślnej i Perspektywy
- Zakład Podstaw Technicznych i Ekonomicznych Architektury

W październiku 1969 roku po kilkunastoletniej przerwie, rozpoczęto zajęcia dydaktyczne na pierwszym roku studiów jednolitych magisterskich na kierunku architektura i urbanistyka. Ponieważ kierunek istniał na Wydziale Budownictwa i Architektury, przedmiotów konstrukcyjno-budowlanych nauczała kadra z innych katedr istniejących na tym wydziale. Natomiast kadra naukowo-dydaktyczna naszego kierunku przez lata rozwijała się, doskonaliła, skutkiem czego było przyjmowanie coraz większej ilości studentów na pierwszy rok studiów (obecnie 120 osób).

TERAŹNIEJSZOŚĆ – ROK 2009

W roku 2000 kierunek architektura i urbanistyka otrzymał nowy obiekt dydaktyczny przy ul. Żołnierskiej 50. Znajduje się on w nowym kampusie, który powstał w adaptowanych obiektach po koszarach wojskowych. Mają tu miejsce wszystkie zakłady i katedry związane z kształceniem architektów. W głównym gmachu wydziału (przy ul. Piastów 50) studenci kierunku architektura uczą się zaś przedmiotów związanych z zagadnieniami budowlano-konstrukcyjnymi i materiałami budowlanymi. Na pierwszy rok wszystkich kierunków studiów dziennych na Wydziale Budownictwa i Architektury przyjmuje się co roku około 560 studentów w tym na architekturę i urbanistykę 120 studentów. Na kierunku architektura studiuje 580 studentów na studiach stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia. Zaś w ciągu tych 40 lat kierunek ukończyło ponad 2500 absolwentów, którzy pracują w regionie, kraju, a także za granicą. Prócz studiów stacjonarnych prowadzone są studia niestacjonarne oraz Podyplomowe Studia Architektury Wnętrz, a także studia stacjonarne z Wzornictwa Przemysłowego.

W roku akademickim 2009/10 na kierunku architektura zatrudnionych jest 47 nauczycieli akademickich (Tab.1) w Instytucie Architektury i Planowania Przestrzennego i Katedrze Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania, w tym:

- 8 – profesorów i dr habilitowanych
- 28 – doktorów
- 11 – magistrów

W Katedrze Rysunku, Malarstwa i Rzeźby pracuje 15 nauczycieli akademickich (Tab.1) uczących zarówno na kierunku architektura jak i wzornictwo. W tej grupie jest:

- 8 – profesorów i dr habilitowanych
- 1 – doktor
- 6 – magistrów.

W wyniku rozwoju kadry i zmian organizacyjnych z Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego wydzielili się dwie katedry:

- Katedra Rysunku, Malarstwa i Rzeźby
- Katedra Architektury Współczesnej, Teorii i Metodologii Projektowania

W konsekwencji, w ramach Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego pozostały 3 zakłady i 2 zespoły dydaktyczne:

- Zakład Projektowania Architektonicznego
- Zakład Urbanistyki, Planowania Regionalnego i Zarządzania
- Zakład Teorii, Historii Architektury i Konserwacji Zabytków
- Zespół Geometrii Wykreślnej i Perspektywy
- Zespół Podstaw Technicznych i Ekonomicznych Architektury

Trudno w ramach tego artykułu wstępnego omówić dotychczasową działalność naukowo-badawczą poszczególnych zakładów i ich pracowników, ale również trudno jest przecenić znaczenie istnienia kierunku dla miasta i regionu.

PRZYSZŁOŚĆ

Przyszłość, to oczywiście dalszy rozwój kierunku, a więc rozwój kadry i możliwości dydaktycznych. W ramach rozwoju kadry już w niedalekiej przyszłości będą miały miejsce zakończenia 5 przewodów habilitacyjnych i kilku prac doktorskich. Ponieważ spełniamy limit kadrowy, określony przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, posiadania ośmiu samodzielnych pracowników naukowych z dyscypliny architektura i urbanistyka, już w tym roku kierunek będzie ubiegał się o prawa doktoryzowania. Planowany rozwój kadry umożliwi w niedalekiej przyszłości utworzenie samodzielnego Wydziału Architektury. Wydział Architektury Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, mógłby prowadzić kształcenie nie tylko w dziedzinie architektury i urbanistyki, ale także w dziedzinie architektury krajobrazu oraz wzornictwa. Stanowiłby wówczas znaczącą jednostkę naukowo-dydaktyczną w obrębie naszej uczelni oraz na mapie polskich szkół kształcących architektów w różnych specjalnościach:

- studia pierwszego i drugiego stopnia,
- studia podyplomowe na przykład:
  - Podyplomowe studia architektury wnętrz
  - Podyplomowe studia planowania przestrzennego
  - Podyplomowe studia rewitalizacji miast
  - Kursy lub studia podyplomowe architektury ekologicznej i energooszczędnej
- studia doktoranckie.

Jest to pożądanym kierunkiem rozwoju naszej jednostki dydaktyczno-naukowej. Już sam fakt zintegrowania kształcenia w takich dziedzinach jak architektura i urbanistyka, architektura krajobrazu oraz wzornictwo w ramach jednego wydziału, będzie stanowiło o specyfice i odmienności szczecińskiego ośrodka. Pożądane byłoby wypracowanie charakterystycznej wizji przyszłego wydziału, a także elementu wyróżniającego dla każdego kierunku. Uważam, że pograniczne położenie Szczecina oraz rozbudowany element ekologiczności wynikający z większej ilości kadry wywodzącej się z dawnej Akademii Rolniczej, to pierwiastki, które powinny zostać wykorzystane do budowania specyfiki szczecińskiej szkoły architektury. To zadanie na najbliższy czas.

Te wyzwania wiążą się z rozbudową i poprawą bazy materialnej. Już obecnie jest potrzeba wybudowania windy, zaadaptowania strychu na cele dydaktyczne, doposażenia biblioteki. Odczuwa się brak auli i w pełni wyposażonych pracowni projektowych, a także brakuje „kliniki architektury”.

W końcowych wnioskach chciałbym podzielić się tym postulatem ze wszystkimi wydziałami architektury. Jest on zainspirowany kształceniem lekarzy: teoria i praktyka – nauczanie i klinika. Uważam, że nie ma możliwości prawdziwego nauczania w dziedzinie projektowania architektury i urbanistyki bez praktyki projektowej na najwyższym poziomie. Dlatego też stwierdzam, że przy wydziałach architektury winny istnieć biura projektowe (tzw. kliniki architektury), gdzie ciągle zderzałaby się teoria z praktyką, gdzie studenci starszych lat pracowaliby przy rzeczywistych tematach, a młodzi absolwenci poczytywaliby sobie za zaszczyt rozpoczynanie kariery zawodowej w takich biurach. Nie wyobrażam sobie akademii medycznych bez klinik. Ubolewam więc, że w Polsce nauczają się architektury bez „klinik architektury”. Oczywiście wielu nauczycieli akademickich ma własne pracownie lub biura projektowe, w których realizują swoje ambicje i nawet zachną się na taki pomysł. Proszę jednak o głębszą refleksję, bo wszystko zależy od ustroju takiego biura –kliniki, na ile będzie pozwalał na budowanie zespołów autorskich (pracowni mistrzowskich), jak będzie rozliczany i wspomagany przez uczelnię, itd. Jest to jednak temat na odrębną wypowiedź.

Tabela 1. Stan kadry naukowo-dydaktycznej w 2009 roku

INSTYTUT ARCHITEKTURY I PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO		
dr hab. inż. arch.	Wołoszyn Marek Adam	Dyrektor instytutu
dr inż. arch.	Arlet Piotr	Zastępca dyrektora instytutu
ZAKŁAD PROJEKTOWANIA ARCHITEKTONICZNEGO		
1 dr hab. inż. arch.	Wołoszyn Marek	adiunkt – Kierownik Zakładu
2 dr hab. inż. arch.	Barełkowski Robert	profesor nadzwyczajny
3 dr hab. inż. arch.	Czyński Marek	adiunkt
4 dr inż. arch.	Bondar Jarosław	adiunkt
5 dr inż. arch.	Świątek Leszek	adiunkt
6 dr inż. arch.	Tuszyński Mariusz	adiunkt
7 dr inż. arch.	Wojtkun Grzegorz	adiunkt
8 dr inż. arch.	Byrecki Jerzy	starszy wykładowca
9 dr inż. arch.	Krzatała Karol	starszy wykładowca
10 mgr inż. arch.	Ferber Grzegorz	wykładowca
11 mgr inż. arch.	Furmańczyk Maciej	wykładowca
12 mgr inż. arch.	Kłaczyńska Sylwia	asystent
13 mgr inż. arch.	Ostrowski Marek	asystent
ZAKŁAD TEORII ARCHITEKTURY HISTORII I KONSERWACJI ZABYTKÓW		
1 dr hab. inż. arch.	Paszkowski Zbigniew	profesor nadzwyczajny – Kierownik Zakładu
2 dr hab. inż. arch.	Satkiewicz-Parczewska Aleksandra	profesor nadzwyczajny
3 dr inż. arch.	Arlet Joanna	adiunkt
4 dr inż. arch.	Augustyn-Lendzion Ewa	adiunkt
5 dr inż. arch.	Bizio Krzysztof	adiunkt
6 dr inż. arch.	Fiuk Piotr	adiunkt
7 dr inż. arch.	Płotkowiak Maciej	adiunkt
8 dr inż. arch.	Rutyna Halina	adiunkt
9 mgr	Sandach Iwona	starszy wykładowca
ZAKŁAD URBANISTYKI, PLANOWANIA REGIONALNEGO I ZARZĄDZANIA		
1 dr inż. arch.	Czekiel-Świtalska Elżbieta	adiunkt – Kierownik Zakładu
2 prof. dr hab. inż. arch.	Peski Wojciech	profesor zwyczajny
3 prof. dr hab. inż. arch.	Marzęcki Waldemar	profesor zwyczajny
4 dr inż. arch.	Cykalewicz Tomasz	adiunkt
5 dr inż. arch.	Czernik Lechosław	adiunkt

6	dr inż. arch.	Czyńska Klara	adiunkt
7	dr inż. arch.	Freino Helena	adiunkt
8	dr inż. arch.	Zimnicka Agnieszka	adiunkt
9	dr inż. arch.	Zwoliński Adam	adiunkt
10	mgr inż. arch.	Rubinowicz Paweł	asystent

ZESPÓŁ DYDAKTYCZNY GEOMETRII WYKREŚLNEJ I PERSPEKTYWY

1	dr inż. arch.	Ariet Piotr	adiunkt – Kierownik Zakładu
2	dr inż. arch.	Hajdamowicz Ryszard	adiunkt
3	mgr inż.	Czyńska Elżbieta	starszy wykładowca
4	mgr	Sypka Lucyna	starszy wykładowca

ZESPÓŁ DYDAKTYCZNY PODSTAW TECHNICZNYCH I EKONOMICZNYCH ARCHITEKTURY

1	dr inż.	Nowaczyk Stefan	adiunkt – Kierownik Zespołu
2	dr inż. arch.	Kopczyńska Olga	adiunkt

KATEDRA RYSUNKU MALARSTWA I RZEźBY

ZAKŁAD RYSUNKU I MALARSTWA

1	prof. zw. art. mal.	Tokarczyk Ryszard	profesor zwyczajny – Kierownik Katedry i Zakładu
2	ad. II st. art. grafik	Korzanowski Ryszard	profesor nadzwyczajny – 1/2 etatu
3	dr hab. art. grafik	Taszycki Zbigniew	profesor nadzwyczajny
4	mgr inż. arch.	Rek-Lipczyńska Agnieszka	asystent
5	mgr art. grafik	Słowiński Patryk	asystent

ZAKŁAD RZEźBY

1	dr hab. art. rzeźb.	Lipczyński Jerzy	adiunkt – Kierownik Zakładu
2	prof. zw. art. rzeźb.	Wilk Ryszard	profesor zwyczajny – 1/2 etatu
3	dr art. grafik	Dąbrowska-Wojciechowska Danuta	adiunkt
4	mgr art. rzeźbiarz	Szpaner Monika	asystent
5	mgr art. grafik	Kosmacz Agata	asystent

ZAKŁAD WZORNICTWA

1	dr hab. art. grafik	Wojciechowski Waldemar	adiunkt – Kierownik Zakładu
2	dr hab.	Reński Grzegorz	profesor nadzwyczajny
3	dr hab.	Chróścielewski Krzysztof	adiunkt
4	mgr	Koziak Mikołaj	asystent
5	mgr art. grafik	Tokarczyk Joanna	asystent

KATEDRA ARCHITEKTURY WSPÓŁCZESNEJ, TEORII I METODOLOGII PROJEKTOWANIA

1	prof. dr hab. inż. arch.	Szymski Adam Maria	profesor zwyczajny – Kierownik Katedry
2	dr nauk ekon.	Bał Wojciech	adiunkt
3	dr inż. arch.	Pawłowski Wojciech	adiunkt
4	dr inż. arch.	Raczyński Miłosz	adiunkt
5	dr inż. arch.	Sietnicka Olga	adiunkt
6	dr inż. arch.	Sietnicki Marek	adiunkt
7	mgr inż. arch.	Karpisz Henryk	wykładowca
8	mgr inż. arch.	Kwiatkowski Jarosław	asystent
9	mgr inż. arch.	Mazur Robert	asystent